

Homerus, de zanger van Hektor.

„Voor de vrienden.”

„Zelfs Homerus slaapt wel eens” — zei Horatius reeds. Zou hij hebben kunnen vermoeden, dat dit zeggen een gevleugeld woord zou worden, dat eeuwen later nog zou moeten dienen, om vergissingen en fouten van groote geesten vergeeflijk te noemen?

Maar het dutje van Homerus werd sinds een hoogst ernstig geval. Homerus zou geleden hebben, zou nog lijden aan het leelijk gebrek, dat hij nooit heeft bestaan, en dit zou inderdaad een ernstig gebrek zijn bij een man, die als wereldfiguur bewonderd is en wiens kunstwerken tot onnavolgbare modellen zijn verklaard.

Homerus beteekent *blind* en is maar een naam, zegt een nieuwere critiek. En z'n Ilias en Odyssee zijn aaneenrijgingen van verschillende verhalen. Toch is de spik-splinternieuwste critiek omtrent dit laatste alweer ten gunste van den genegeerde. Ze herinnert aan Goethe, die na het lezen der Homerische poëzie verklaarde, dat achter die gedichten een schitterende eenheid stond, één enkele, verhevene scheppende geest. Zeven plaatsen mogen om de eer strijden van Homerus de geboorteplaats geweest te zijn, en daarmee mocht zijn bestaan geenszins geloofwaardiger worden. Sommigen komen terug van de boute uitspraak, dat de man nooit zou hebben geleefd. Men spreekt tenminste al van een *half-symbolische* figuur, die althans een groot aandeel moet gehad hebben in de ordening van de Ilias- en Odyssee-stof en die beschouwd mag als „de verpersoonlijking van den ordenenden en ziftenden geest der geslachten.”

In „Oud Hellas” van Coterill, door Dr. Goudsmit in het Nederlandsch bewerkt, stelt de schrijver het geboortjaar van den dichter weer omstreeks 900 of 950 v. Chr., en geeft hij hem een plaats in het Zuidelijk deel van Aeolis, „misschien wel in Smyrna.”

Hoe het zij, niemand zal wel eenig bezwaar hebben tegen de uitspraak, dat al de vraagstukken omtrent de persoonlijkheid van Homerus en den tijd, waarin hij z'n gedichten zou geschreven hebben, van bijzonder weinig waarde zijn in vergelijking „met het onschatbare erfdeel der Homerische gedichten, die niet zooals maar al te dikwijls aangenomen wordt, voor de oudheidkundigen en de taalgeleerden geschreven zijn.” Misschien, zegt Coterill, zal eenmaal het graf van Homerus op het eiland los worden gevonden — men beweert immers, dat hij daar begraven moet zijn — en zal daardoor meteen een eind gemaakt zijn aan al de twistvragen.

De twee klassieke werken Ilias en Odyssee werden een tijdlang alleen bestudeerd voor taalkundige knutselarijen en averechtsche allegorische verklaringen.

In Italië, waar eerst de Grieksche letterkunde als de nationale was vereerd, was de kennis van 't Grieksch geheel uitgestorven.

Petrarca, de vader der Renaissance in Italië, kende geen Grieksch; Boccaccio trachtte het te leeren. Velen hebben zelfs later gemeend, dat Homerus een Latijnsch dichter was. Vergilius had bij de Italianen het nationaal gevoel warm gehouden; zijn roem was fabelachtig groot, zelfs werd hij een soort tovenaars in de volksverbeelding.

Zoo kwam het, dat de historie van Troje, die in den Ilias bezongen was, weer door de Italianen werd gekend.

Volgens Vergilius' Aeneis waren de Trojanen de stamvaders van de Romeinen en de Franken en zelfs de Britten rekenden zich aan de Trojanen verwant.

Zoo was er liefde gewekt voor de personen en gebeurtenissen, die Homerus eenmaal bezong. Maar het werk van dezen dichter las men niet, omdat men het niet kon. Dat geschiedde eerst later.

De Ilias is het epos van strijd. Hij omvat een tijdperk van slechts een en vijftig dagen. De dichter plaatst ons dadelijk in 't midden der handeling.

Troje is reeds negen jaren door de Grieken belegerd. Menelaüs, de koning van Sparta, wilde zich wreken op Troje, wijl Paris, de zoon van een Trojaansch vorst, hem van zijn gemalin Helena had beroofd.

In den Ilias is Achilles de held. Hij treedt zelden in het epos op, maar beslist nochtans in zijn afwezigheid over het lot der Grieken en der Trojanen; beheerscht het geheel.

Men zou het epos ook als opschrift kunnen geven: De toorn van Achilles.

De Ilias is het epos van den toorn. Achilles is beledigd en besluit zich aan den strijd te onttrekken, wordt hiermee de vijand der Grieken. Hij, eerst hun grootste held en de meest onmisbare der strijders.

Toch zal hij straks weer de vijand der Trojanen zijn, en de Ilias beschrijft, hoe hij dit wordt.

Zijn afwezigheid doet de Trojanen zegevieren. De Grieken worden eindelijk gedwongen zich bij hun schepen te verdedigen.

Maar nu ontwaakt in Achilles weer de oude liefde en vergeet hij, wat men hem aandeed.

Zelf wil hij nog niet naar den strijd, maar hij staat toch al zijn wapenrusting aan Patroclus, zijn warmsten vriend, af. De Trojanen vlieden, zoodra ze de wapenrusting van Achilles bemerkten.

Maar eindelijk ontmoet Patroclus Hektor, een zoon van Priamus, en sneuvelt.

Nu toorn Achilles vreeselijk en werpt zich zelf weer in den strijd, die nu zijn hoogtepunt bereikt. Alles strijdt: goden, menschen, stroomen... Achilles' wraak wil het uiterste: de volkomen nederlaag der Trojanen. Hektor, de „dapperste der dapperen,” valt nu onder de slagen van z'n vijand.

De Grieken vereeren Achilles weder, ten spijt van Agamemnon en... Zeus' raadsplan is historie geworden; de geschiedenis van Achilles verloopt naar vaste wetten.

Ook Achilles wordt geleefd en is speelpop van het fatum.

Het is de dood van Hektor, die altijd geboeid heeft door z'n tragiek. Reeds in den zesden zang is het afscheid van Hektor en Andromache aandoenlijk.

Als deze uitroept: „Schriklijke man, uw moed wordt nog uw verderf, en erbarming hebt gij met 't jeugdige kind noch mij, rampzalige vrouwe, spoedig uw weduw, ... het ware mij zeker het wenschelijkst, zoo ik u derf, te verzinken in de aard, geen andere vertroosting blijft mij er over, wanneer gij zult hebben bereikt uw noodlot!” dan spreekt Hektor het uit, dat Trojes val nabij is. Dan ziet hij Andromache als slavin wegvoeren naar Griekenland. De vader strekt zijn armen uit naar z'n zoontje, „maar wel drong zich het knaapje terug, voor zijn vader beangstigd. Schreiend en tegen den boezem der sierlijk gegordelde voedster, bang voor 'tkoper en 't golvend den helmkarni dekkende paardhaar, ziende den schriklijken bos neergolvend van boven den helmtop. Dit ontlokte een lach aan den vader en d' edele moeder. Hektor de schitterende nam van zijn hoofd nu haastig den strijdhelm, zette hem neer op den grond, en hij blonk er in stralende vonkeling. Toen zijn geliefd kind kussend en zacht op zijn handen het wiegend, sprak hij zijn bede tot Zeus...”

Let er op, hoe het Grieksch voorliefde heeft voor taalplastiek. Aanschouwelijk is er alles.

Achilles is de snelvoetige, Apollo de vèrtreffende.

Als Idomeneus een lans werpt in het hart van Alkathoës, dan heet het, „dat de kloppende slag van het hart deed trillen de speerschacht.”

Het is aan Karel van de Woestijne, een onzer nieuwere dichters, in zijn vertaling van Homeros' Ilias uitnemend gelukt, die taalplastiek tot haar recht te doen komen.

Zoo in den val van „Hektor”:

„Achilleus, zooals de ster gaat midden de sterren, bij nachtelijken melktijd, de avondsterre, — de schoonste in den hemel staat deze sterre: zóó de spere glansde uit, de scherppuntige, die ja Achilleus zwierde ter rechterhand,

Naar een schilderij van P. M. Raynoit.

Homerus zingt voor zijn Grieken van den held Hektor.